

*Ni vprašala me, če mi je znano,
kje je ulica enakosti.
Šla je mimo, kot sem jaz
ozrl se. Za prvim blokom —
šola, ki pa vanjo tudi ni stopila. V šoli
ne opravljajo razredov dinamita.*

3

*To si ti, razred dinamita, črna sestra, to si ti, ki
letakov dinamitnih ne prebiraš, to si ti, sonce in hlad
ljubezni, to si ti, sestra skupne bolečine, neenako
razdeljene, to si ti z velikim kamnom samorastniškim za vratom, to
si ti,
sestra moje črne ljubezni,
to si ti, odprtih oči nad zaprtimi, to si ti,
obstreljena panterica, ki pred njo, to si ti, klecajo
kolena, to si ti, belih pušk, to si, sestra
ljubezni, ki pred njo od strahu, to si ti, šklepečejo
cevi, ki iz kopit so izkočile, to si ti, kakor oči iz očnic,
črna sestra, ki si ti.*

Prev. Ciril Zlobec

**Jure
Franičević-
Pločar
(1918)**

*V naši revoluciji je bila anga-
žirana književnost integralni del sa-
mega boja in literarno-pesniška re-
snica je pomenila neposredno moč
fronte svobode. Danes so pogoji
boja za širše prostore svobode in
humanizma spremenjeni in drugačni
in pisateljeva angažiranost se kaže
v novih razmerah. Toda angažirana
književnost ima tudi danes svoje ko-
renine v prizadevanjih in v boju za
nove vrednosti življenja, v nenehnem
spopadu z vsem, kar je mračno in
razčlovečeno.*

Smisel književnosti je prav v tej njeni družbeni funkciji. Avtentično literarno delo je zmerom odkrivalo resnico časa, izpovedovalo humanistično naravnost in smisel človekovega boja in trajanja, odkrivalo je človekov nemir, tesnobo, sanje in upanja in bilo človeku podpora in zaslomba. Že s tem, ko pisatelj svojo besedo objavlja, prehaja le-ta v dejaven odnos do življenja, kar je navsezadnje smisel literature. Ko se pesnik tako obrača k človeku, mu sugerira svoj pogled na svet, svojo podobo stvarnosti, svoja občutja, svojo misel in svoje vizije. Literatura je človekova beseda, namenjena človeku in prav zato zmerom tudi angažirana. Menjajo se torej pogoji, v katerih pišemo, toda angažiranost ostaja življenjska opredelitev in smisel literarne besede.

GLOBINE
IN JAMBORI

Naj nihče ne reče le: Pogumni so bili, junaki so bili,
 ljudje posebne vrste,
 ker ni ostre črte med nočjo in upanjem.
 Ponočno morje nima trdne obale.
 Prostori so pogosto motna gumasta globina,
 ki ožine zna zapreti in široko jih v neskončnost raztegniti.
 Naj nihče ne reče: Smrti ni bilo jih strah.
 Groza je ležala na lesenih pálubah,
 odprtih nebu in širjavam mórja,
 škripala je v rebrih in v črvivih dèskah,
 s šumom sence vzpenjala se po vrveh in jamborih
 in sopihajoče plula štirideset milj na uro
 pod črnino plaščev,
 pod spuščeni kapucami
 in zmerom nepreklicno na očeh reflektorjev
 in v grlih vseh kalibrov,
 hladnih od noči in vetra.
 Naj nihče ne reče: To bile so drzne plovbe brez drhtenja in strahu,
 ker mračno mórje nima dna ne jamborov,
 ker te ljudi je močil dež, kot moči vse ljudi,
 in so prezebali, kot vsi ljudje prezebajo od mraza in od slutenj.
 Povsem domači, taki, ki v samoti mislijo na pota gibkih rib,
 na oljčni cvet, na klícanje prek ulice,
 na grozdje iznad praga, na vonj zèmlje po poletnem dèžju,
 na zveste oči
 in na pozdravljanje med ladjami na svetlih morjih,
 ko pred premcem čipkasto se pesni igra sonca,
 iglice mesečine . . .
 Naj nihče ne reče! O naj le nihče ne reče . . .
 Ker poznam nemirne rôke, ki so dvigovale sidra
 tudi ko je mesečina čez morje strupeno šelestela

kot raztrgane odeje mrtvecev,
 ko so valovi, gledani iz perspektive, kakor nora čreda
 pasli se po nebu
 in so oblaki padali do strganih zastav.
 Zmerom so izpluli, s premcem golim in nemirnim,
 ker so vedeli, da jutra se prebujajo rdeče
 in da morajo na rtih svétiti svetilniki,
 svetleči prsti globočin . . .

ZIBLJEMO SE
 MED ZVEZDÁMI

Zibljemo se med zvezdámi
 ki zelo so zvezdne videti
 a na nas je da ugotovimo
 če morda katera od teh zvezdnih zvezd
 le nima svojih zajedalcev in glodalcev
 svojih hijen in svojih mrhovinarjev
 kot jih ima ta naša zemlja
 to se pravi tale naša zvezda
 in šele tedaj lahko z gotovostjo porečemo
 ta je tista srečna zvezda med zvezdámi
 čisto taka kot ta naša zvezda
 med zvezdámi . . .

Prev. Ciril Zlobec

**Slavko
 Janevski**
 (1920)

*Kakšen čas leži med tema dve-
 ma pesmima, kje je pesnik v njem?*

*Prva pesem govori o neki člo-
 veški usodi in daje dolžno spošto-
 vanje padlemu vojaku. Smrt vojaka,
 ki ni dosanjaj svojega življenja, je
 bila kjerkoli (v Makedoniji, sem
 morda mislil jaz), a Turki so mojo
 pesem prevedli z naslovom »Pesem
 turškega vojaka dva metra pod zem-
 ljo«, in na literarnem večeru v ne-
 kem italijanskem mestu so, prepri-*

*čani, da je tako, spraševali, če ni ta vojak morda Italijan. Bralci »Sodob-
 nosti« bodo nemara videli mrtvega vojaka nekje v Sloveniji, v goščavi ali
 ob izgnanih stezici.*